

BIBLIOTEKA PUBLICZNA W LESZNI I JEJ ROLA W ŻYCIU KULTURALNYM MIASTA

Streszczenie

Leszno, liczące ponad sześćdziesiąt tysięcy mieszkańców miasto w południowo-zachodniej Wielkopolsce, jest dość znaczącym ośrodkiem kulturalnym i oświatowym. Istnieją tu liczne szkoły różnych typów, trzy wyższe uczelnie. Znajduje się w nim kilka instytucji kultury, wśród nich Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka, będąca wyróżniającym się ośrodkiem, z liczącym ponad dwieście tysięcy księgozbiorem, z którego korzysta rocznie kilkanaście tysięcy osób, a w wydarzeniach przez nią organizowanych uczestniczy ponad dwadzieścia tysięcy rocznie. Biblioteka zajmuje ważną pozycję w mieście.

Na przestrzeni lat 1920 – 2014 Leszno było i jest ośrodkiem kultury dla mieszkańców miasta i powiatu. Ma też ambicje poszerzania kręgu odbiorców i uczestników kultury, co mogło być realizowane w pewnym sensie w okresie, gdy w latach 1975 – 1998 było centrum województwa leszczyńskiego. W okresie dwudziestolecia międzywojennego nie było w mieście instytucji kultury, oprócz krótkiego czasu, gdy próbował się tu zainstalować stały teatr. Inicjatorami i realizatorami działalności kulturalnej były szkoły i organizacje społeczne. Do nich należało Towarzystwo Czytelni Ludowych, prowadzące bibliotekę w mieście przez cały okres od roku 1920 do 1939. Tradycje istnienia w Lesznie bibliotek innych niż być może prywatne sięgają wieku XVI i wiążą się z powstałą w drugiej połowie tego stulecia szkołą. Do XIX wieku była to, obok zbiorów kościelnych czy prywatnych, największa biblioteka, dostępna w pewnym okresie szerszej publiczności. W XIX wieku powstawały biblioteki organizacji polskich i niemieckich, wśród polskich wyróżniała się biblioteka Towarzystwa Przemysłowego i Towarzystwa Czytelni Ludowych, o której wiemy, że istniała już ok. 1880 roku. Po odzyskaniu niepodległości nadal w mieście wyróżniała się biblioteka szkolna Gimnazjum, na początku lat dwudziestych głównie z księgozbiorem niemieckojęzycznym. Funkcję biblioteki publicznej pełniła Biblioteka Towarzystwa Czytelni Ludowych, która przed wojną miała kilkutysięczny księgozbiór, w większości rozproszony i zniszczony w czasie wojny i okupacji. Część jej zbiorów została przechowana i stała się pierwszym zbiorem powojennej Publicznej Biblioteki i Czytelni Towarzystwa Czytelni Ludowych. Jej

rola w okresie po okupacji hitlerowskiej była znacząca, ponieważ w początkowym powojennym okresie była jedyną biblioteką publiczną w mieście. Przestała istnieć na początku roku 1950, kiedy to jej zbiory wzbogaciły księgozbiór Powiatowej Biblioteki Publicznej, której zasadniczym zadaniem było tworzenie i organizowanie działalności bibliotek gminach powiatu. Powiatowa Biblioteka Publiczna została utworzona w roku 1947 i istniała do roku 1973, skupiając swą działalność nadal przede wszystkim w powiecie. W roku 1973 podjęta została decyzja o połączeniu jej z Miejską Biblioteką Publiczną, która działała w mieście od roku 1948. Organizowała dostęp do zbiorów, budowała warsztat informacyjny, współdziałała z innymi instytucjami w mieście, Domem Kultury i Muzeum, oraz organizacjami, głównie młodzieżowymi. Po połączeniu powstała Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, która istniała półtora roku, kontynuując dorobek obu swych poprzedniczek. We wrześniu roku 1975 rozpoczęła się historia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, która od początku pełniła też rolę biblioteki miejskiej dla Leszna, sprawowała opiekę nad bibliotekami na terenie województwa, wcześniej powiatowymi, gminnymi i ich filiami. W roku 1977 otrzymała imię Stanisława Grochowiaka. Znacznie zostały rozbudowane jej zbiory, rozszerzony warsztat informacyjny i oferta kulturalna dla publiczności przede wszystkim miasta, ale i województwa. Od lat dziewięćdziesiątych XX wieku Biblioteka dysponowała komputerami i programami wspierającymi gromadzenie i opracowanie zbiorów i wypożyczenia. System komputerowy był systematycznie rozbudowywany. Jej rola wobec bibliotek na terenie województwa zmieniała się wraz z przekazywaniem zadań do bibliotek samorządowych, po reformie. W roku 1994 siedem filii WBP zostało przekształconych w samodzielne osiedlowe biblioteki publiczne. Taka sytuacja trwała do kolejnej reformy podziału administracyjnego państwa i przekształcenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Stanisława Grochowiaka w Miejską Bibliotekę Publiczną im. S. Grochowiaka. Od połowy roku 1999 miejską samorządową instytucję kultury – MBP – tworzyły połączone Miejska Biblioteka Publiczna i osiedlowe biblioteki publiczne.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka jest instytucją o mocnej pozycji w mieście. Kontynuującą tradycje swych poprzedniczek, szczególnie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, której inicjatywy sprzyjające uczestnikom i odpowiadające na ich zapotrzebowania kontynuuje. Oferuje bogate zbiory i urozmaicony repertuar usług bibliotecznych, liczne wydarzenia kulturalne, wśród nich spotkania popularyzujące literaturę i czytelnictwo, imprezy czytelnicze dla ludzi w różnym wieku,

udział w klubach, stałych cyklach. Korzysta z najnowszych możliwości technologicznych, rozbudowuje sieć komputerową, wprowadza usługi internetowe.

Każda z bibliotek publicznych istniejących w mieście w latach 1920 – 2014 powstawała w innych warunkach, oprócz bibliotek Powiatowej i Miejskiej, zatem w pracy zostały opisane okoliczności ich tworzenia, podstawy prawne ich działania, ludzie kierujący nimi oraz kadra, zmieniająca swe kwalifikacje. Opisane zostały lokale, w większości niespełniające potrzeb kolejnych bibliotek aż po współczesność, zbiory, począwszy od książkowych po multimedialne, w dalszej kolejności działalność instrukcyjna, szkoleniowa, informacyjna, udostępnianie zbiorów, działalność kulturalno-oświatowa i przedsięwzięcia mające na celu popularyzację samych bibliotek, książki i czytelnictwa.

Rola bibliotek publicznych zmieniała się z latami, tak jak zmieniały się warunki ich działania, technologia, oczekiwania publiczności uczestniczącej w ich ofercie, z czasem coraz bogatszej pod względem formy i treści. Zawsze jednak była to rola ważna w życiu kulturalnym miasta.